

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. május 16.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2017. május 16. 14:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga két részből áll.

I. rész – társadalomismeret és jelenismeret

II. rész – gazdasági és pénzügyi ismeretek

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
----------------	--

2. Elemzés

Az alábbiakban a szegénység problémájáról olvashat. Elemezze 10–15 sorban a leírtakat a megadott szempontok alapján!

„Néhány éve késő éjszaka barátaimmal egy koncert után hazafelé sétáltunk. Egyszer csak arra lettünk figyelmesek, hogy tőlünk kb. száz méterre egy férfi iszonyatosan cibál egy közlekedési táblát. Nyög, káromkodik, és teljes erejével tépi a „mackósajtot”. Mit csinálhat? Talán egy pszichiátriai beteg, aki azt hallucinálta, hogy a tábla belekötött? Ahogy észrevett minket, alábbhagyott a lelkesedése, és néhány méterrel eltávolodott haragja célpontjától. Amint látta, hogy egyikünk sem visel rendőregyenruhát, visszatért tevékenységéhez, és tovább erőlködött. Kicsit tanakodtunk, mitévők legyünk. Lehet, hogy szüksége van a segítségünkre, esetleg mentőt kell hívni... Győzött a szociálismunkás-mentalitásunk, no meg persze a kíváncsiság!

Odamentünk és megszólítottuk őt. Először igen agresszív és ijedt volt. De értetlenségünkre elmagyarázta cselekvése okát: „Tudjátok, van otthon három gyermekem. Munkanélküli vagyok már öt éve, és nem tudok elhelyezkedni. Az asszony beteg, sosem fog meggyógyulni, le is rokkantosították. Nem tudunk megélni a segélyekből, ezért rákényszerülök a mellékesre. Ez itt alumíniumcső. Kitépem, hazaviszem, ledarabolom, és úgy már átveszi a MÉH.” „Ember, ez egy elsőbbségadás kötelező tábla!!!” – mondta döbbenet egyik barátom, aki már szenvedett autóbalesetet azért, mert nem adták meg neki az elsőbbséget. „Mindegy nekem az, a fő, hogy a nyele alumínium!” Beszélgetésünk még hosszan folytatódott mindarról, amit egy szóval úgy nevezhetnénk: szegénység. A társalgással nem váltottuk meg a világot, de „táblanyűvönkkel” megígértettük, hogy a továbbiakban békén hagyja az elsőbbségadás kötelező táblákat, inkább a parkolótáblákat ritkítja.”

Forrás: http://mek.niif.hu/03400/03477/pdf/3_szegeny.pdf (szerkesztett változat).

Szempontok:

- Mit nevezünk szegénységnek?
- Ki tekinthető abszolút szegénynek?
- Mit jelent a relatív szegénység?
- Hogyan válik (válhat) az egyén vagy csoport szegénnyé?

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Forráselemzés

Az alábbi forrás az iskolások szövegértési, matematikai és természettudományos képességeit összegző nemzetközi teljesítménymérési programról szól. Elemezze a leírtakat 7–10 sorban! Válaszában térjen ki a megadott szempontokra!

Az iskolások szövegértési, matematikai és természettudományos képességeit összegző, nemzetközi tanulói teljesítménymérési program (Programme for International Student Assessment, PISA) szerint 2009 óta a szövegértés terén 2,1, a matematika területén 5,8, a természettudományokat illetően pedig 3,9 százalékponttal emelkedett Magyarországon azoknak a 15 éves diákoknak az aránya, akik a program által felállított hatfokozatú skálán kettesnél gyengébben teljesítettek.

A szövegértés terén 19,7, a matematikában 27,1, a természettudományok terén pedig 18 százalék azok aránya, akik nem érték el a kettes szintet. A cél, hogy 2020-ra mindhárom kategóriában 15 százalék alatt legyen ez az arány. Ezt jelenleg csak négy uniós ország, Észtország, Lengyelország, Hollandia és Finnország teljesíti.

A visegrádi országok közül Lengyelország mutatói a legjobbak, ahol 4–6 százalékponttal csökkent a rosszul teljesítők aránya. Szövegértésben a diákok 10,6 százaléka, matematikában 14,4 százaléka, a természettudomány területén pedig 9 százaléka teljesít gyengén. Csehországban is javultak a mutatók, a leggyengébb eredményt elérő diákok aránya 16,9, 21 és 13,8 százalék a vizsgált területeken, a javulás pedig 6,2, 1,3 és 3,5 százalékpont. Még Szlovénia mutatói jobbak a térség több államánál, itt viszonylag korlátozott a javulás, a szövegértés és a matematika terén 20 százalék fölötti a rosszul teljesítők aránya, csak a természettudományos területen alacsonyabb 15 százaléknál.

Brüsszel, 2013. december 3. kedd (MTI)

Forrás: <http://www.boon.hu/pisa-felmeres-magyarorszag-2009-ota-rontott-de-nem-log-ki-a-regiobol/24268758> (szerkesztett változat).

Szempontok:

- Hogyan változott a magyar diákok teljesítménye 2013-ban 2009-hez viszonyítva?
- Mely országok mutatói javultak a vizsgált időszakban?
- Mi az oka annak, hogy pont a 15 éves diákok teljesítményét mérik?
- Miért ezt a három tudásterületet vizsgálja az OECD PISA-felméréssorozata?
- Miért fontos a PISA-felmérés a vizsgálatban részt vevő országok oktatásirányítása és az Európai Unió számára egyaránt?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 pont	
---------------	--

4. Besorolás

Az alábbiakban a magyar igazságszolgáltatással kapcsolatos elvekről szóló állításokat olvashat. Jelezze 1-essel a valós és 2-essel a nem valós (fiktív) elveket!

ALAPELVEK

A bírói függetlenség elve	
A bírói talár kötelező viselésének elve	
Az igazságszolgáltatás nemzetiségi alapon való megszervezésének elve	
Az ártatlanság vélelmének elve	
A korlátlan számú fellebbezés elve	
Az igazságszolgáltatás egységének elve	
A magyar nyelv kötelező használatának elve az eljárás során	
A nyilvánosság teljes kizárásának elve	
A védelemhez való jog elve	
A társas bíráskodás, az ülnökök részvételének elve	
A jogorvoslat kizárásának elve	
A védelemhez, a védőválasztáshoz és a képviselőhöz való jog elve	

Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmanyjog/ch14s02.html
(szerkesztett változat).

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Fogalom felismerése

Az alábbiakban a társadalom- és jelenismerethez köthető néhány fogalom meghatározását olvashatja. Írja a fogalmat a pontozott vonalra!

- A) Személynek vagy csoportnak az állam törvényeit figyelmen kívül hagyó, erőszakszervezetekre támaszkodó, kivételes törvényekkel szentesített korlátlan hatalma.

.....

- B) Az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntetőigényét érvényesíti, ellátja a közvádoló szerepét, valamint felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett, és fellép a törvényesség védelmében.

.....

- C) Társadalmi mozgalom, amely a nőknek jogi, társadalmi, gazdasági és politikai téren is egyenjogúságot kíván biztosítani.

.....

3 pont	
---------------	--

6. Kiválasztás

Az alábbi meghatározások közül válassza ki a helyeset, majd írja be a négyzetbe a fogalomra vonatkozó definíció betűjelét!

Asszimiláció

- A) Szociológiai kísérlettípus, amelynek a lényege valamilyen társadalmi helyzet, szituáció utánzásos megjelenítése.
- B) Helyzetelemzésen alapuló politikai irányzat.
- C) Hasonlóvá válás, hasonulás, azonosulás, egy etnikai kisebbség beépülése, beilleszkedése a többségi etnikumba.
- D) Nagyvállalatoknál az új munkatársak kiválasztására alkalmazott kérdőíves módszer.

Mintavétel

- A) Vazallusi ellenszolgáltatásért cserébe mintaszerű hűbéri, egyházi javadalom, kedvezmény vagy kiváltság megszerzése.
- B) Statisztikai eljárás, amelynek célja, hogy a sokaság minden tagja egyenlő eséllyel szerepeljen benne. Célja, minél kisebb ráfordítással minél több információt szerezni az adott populációról.
- C) A hulladékká váló anyagok minta alapján történő visszavásárlása, amely által csökken az elsődleges nyersanyagok felhasználása.
- D) Olyan cselekedetek, amelyek révén egy adott csoport tagjait megfosztják a mintául szolgáló anyagi erőforrásoktól és előnyöktől.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Rasszizmus

- A) Az a folyamat, amelynek során az egyén elsajátítja valamely társadalmi csoport kultúráját, és képessé válik azoknak a feladatoknak az ellátására, amelyek felnőttkorban várnak rá.
- B) A cári Oroszország agresszív külpolitikai terjeszkedésének a neve.
- C) Az előítélet egyik speciális formája. Azt a meggyőződést jelenti, amely szerint a faj, a bőrszín, a nyelv, a vallás, a nemzeti vagy etnikai hovatartozás igazolja valamely személynek vagy személyek csoportjának a lealacsonyítását vagy felsőbbrendűségét.
- D) A térben egymás mellett lévő kultúrák összeütközéses beolvadása.

Szekularizáció

- A) A titkosrendőrség érdekeit a társadalom érdekei elé helyező irányzat.
- B) A társadalmon belül a tagok közötti olyan interakció, amely során az egyén szabad akaratból akár saját kárára is segíti (segítheti) társait.
- C) Az alá- és fölérendeltség olyan rendszere, amelybe az emberek bizonyos szempontok szerint (pl. képesség, pozíció) kategóriákat alkotva kerülnek.
- D) Vallástudományi, vallásszociológiai, teológiai és politikai fogalom, amely az adott társadalom mindennapi életéből a vallás és az egyház kiszorulását, az állam és az egyház elkülönülésének folyamatát jelenti.

4 pont

7. Csoportosítás

A felsorolásban az önkormányzatok szereplőire vonatkozó igaz (valós) állításokat talál. Írja a meghatározás betűjelét a megfelelő szereplőhöz!

Polgármester	Jegyző	Képviselő	Képviselő-testület

- A) Az önkormányzat akaratát végrehajtó, a köz szolgálatában álló, de köztisztviselőnek nem minősülő személy.
- B) Mandátuma (megbízás) a megválasztásával keletkezik és a következő önkormányzati választásig tart.
- C) Hivatalát nem választás, hanem kinevezés útján nyeri el.
- D) Gyakorolja az önrendelkezés jogát.

4 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Keresztrejtvény

A keresztrejtvény elemei jelenismerettel összefüggő fogalmakat tartalmaznak. Töltse ki az ábrát a meghatározások segítségével! (Nyomtatott nagybetűket használjon!)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3		V									
4											
5		A									
6	A			M							
7						M					
8						P					
9											
10											
11		R		T							
12											
13											

- Vízszintes 6 Az értékvesztett állapot fogalma a szociológiában.
 11 A társadalomban élő egyének és csoportok hierarchikus rangsorolódásának módja.
- Függőleges 2 A társadalom nagy része által elfogadott normáktól eltérő magatartás.
 6 Az a személy, aki születés, honosítás, visszahonosítás és családjogi határozat révén egy konkrét országhoz kötődik.

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Gazdasági és pénzügyi ismeretek

1. Meghatározás

Határozza meg röviden az alábbi fogalmakat!

A) Vállalkozói tevékenység: (2 pont)

.....

.....

.....

B) Kamat: (1 pont)

.....

.....

.....

C) Likviditás: (1 pont)

.....

.....

.....

D) Diszkontálás: (1 pont)

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

2. Kiválasztás

Válassza ki a kérdésre adandó helyes mondat betűjelét, illetve egészítse ki a megkezdett mondatot a helyes folytatás betűjelével!

1. Egy vállalkozás új telephely indítását tervezi. Az alábbiak közül melyik okmányt kell a bejelentéshez csatolni?

A) A bérleti szerződést, ha a telephely nem a vállalkozó tulajdonában van.

B) A rendőrség írásos engedélyét.

C) A vállalkozás alapító okiratát.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Társas vállalkozás a működését...
- A) csak a jogerős cégbejegyzéssel kezdheti meg.
 - B) ún. előtársaságként a cégbírósági bejegyzés előtt is megkezdheti.
 - C) társasági szerződés nélkül is megkezdheti.
3. Akkor mondhatjuk, hogy a vállalkozás dömpingárat alkalmaz, ha...
- A) nagy mennyiségű, a beszerzési/előállítási árnál olcsóbb termékkel árasztja el a piacot.
 - B) olcsó termékekkel árasztja el a piacot.
 - C) az árres kisebb, mint a forgalmazási költségek.
4. A részvény névértéke megegyezik...
- A) a részvények adott pillanatban kialakuló adásvételi árával.
 - B) a részvénytársaság alaptőkéjének és a részvények darabszámának hányadosával.
 - C) a részvény árfolyamának hozadékaival.
5. Az Európai Unió alábbi szabadságjogai közül történelmileg melyik valósult meg **először!**
- A) Az áruk szabad áramlása.
 - B) A tőke szabad áramlása.
 - C) A személyek szabad áramlása.

5 pont	
---------------	--

3. Elemzés

Elemesse a forrást 10–15 sorban a megadott szempontok alapján!

„Négyszáz-ötszáz főt foglalkoztató lökhárítógyárat épít az indiai Samvardhana Motherson Group autóiipari beszállító Kecskeméten. (...) 100 ezer négyzetméter nagyságú telken, zöldmezős beruházással építik fel a gyárat, amely 2017-re készül el. Tájékoztatása szerint az első időszakban a Mercedes-gyár Kecskeméten készülő egyik típusához fognak 2018-tól lökhárítókat gyártani.

Az új gyár közvetlenül a Mercedes-gyár mellett épül. (...) Nemrég jelentették be, hogy MetLog Logisztikai Központ néven több mint egymilliárd forintból új ipari szolgáltató létesítmény épül Kecskeméten, a Mercedes-gyár tözsomszedságában. A MetLog2 elnevezésű csarnok 5 ezer négyzetméter alapterületű lesz. Az épület 900 négyzetméteres galériáján irodahelyiségeket is kialakítanak. A logisztikai központhoz egy nagyméretű külső parkoló is tartozik majd.”

Forrás: http://www.portfolio.hu/vallalatok/autoipar/a_kecsekemeti_mercedes_csak_ugy_vonzza_a_milliardokat.217883.html

Szempontok:

- A) Miért válik vonzóvá egy adott terület a beruházók számára?
- B) Miért alakul ki jelentős különbség a beruházási kedvben az ország egyes területei között?

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret	pontszám	
	maximális	elért
1. Esszé	15	
2. Elemzés	10	
3. Forráselemzés	7	
4. Besorolás	4	
5. Fogalom felismerése	3	
6. Kiválasztás	4	
7. Csoportosítás	4	
8. Ábraelemzés	4	
9. Keresztretjtvény	4	
I. rész összesen	55	
II. rész Gazdasági és pénzügyi ismeretek		
1. Meghatározás	5	
2. Kiválasztás	5	
3. Elemzés	5	
4. Forráselemzés	5	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

dátum

javító tanár

Feladatsor	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt

dátum

dátum

javító tanár

jegyző